

Vertrouwen in elkaar

Susan de Boer

Wie wil dat ouders participeren in de school, moet toe

naar partnerschap. Dat houdt in: vertrouwen hebben in

elkaar, aandacht hebben voor de ander, bereid zijn

naar elkaar te luisteren en alles te bespreken.

De presentiebenadering biedt hiervoor aangrijpingspunten.

In het project 'Ouders aan zet' van KPC Groep is

'presentie' een belangrijk thema.

“Onze school heeft een visie op de manier waarop we met ouders willen omgaan. Die visie hebben we samen met de ouderraad geformuleerd en komt erop neer dat we werken met dezelfde doelstelling, samen verantwoordelijk zijn voor het kind, en ieder een eigen rol daarin hebt. De essentie is dat je als gelijkwaardige partners met elkaar in gesprek gaat”, zegt Jessica Sonnemans, sectordirecteur havo/vwo bovenbouw van de Philips van Horne Scholengemeenschap in Weert. Sonnemans heeft deelgenomen aan de studietweedaagse over ouderbetrokkenheid die KPC Groep in februari organiseerde. Het onderwerp – Ouderbetrokkenheid en presentie – had haar belangstelling omdat het aansloot bij de fase waarin de ouderraad op dat moment verkeerde. Sonnemans “We hebben een goed werkende ouderraad. De manier waarop we in de ouderraad met elkaar omgaan is exemplarisch voor hoe we met ouders omgaan, ook in individuele gesprekken. Het belangrijkste is dat je bereid bent naar elkaar te luisteren en alles met elkaar te bespreken. Daarvoor is vertrouwen in elkaar nodig. De presentiebenadering is in mijn ogen een goede manier om dit uitgangspunt vorm te geven.”

Partnerschap

Het creëren van een partnerschap waarbij school en ouders elkaar als gelijkwaardig zien, is niet

eenvoudig, is de ondervinding van Lenie van Lieferloo, adviseur van KPC Groep en betrokken bij het door KPC Groep uitgevoerde project ‘Ouders aan zet’. “Een inspirerende visie van de school en een passende structuur zijn belangrijke voorwaarden voor het goed kunnen vormgeven van partnerschap. Ze zijn belangrijk omdat ze voor de mentor, die in de school vaak degene is die het meest directe contact heeft met ouders, inzichtelijk maken wat de school belangrijk vindt in het contact met ouders, welke informatie sowieso met ouders bespreken moet worden en op welke momenten dit gebeurt.”

Als ouders wordt gevraagd wat zij belangrijk vinden in het contact met de mentor blijken andere zaken doorslaggevend in het vertrouwen dat ze hebben in het partnerschap met de school dan wat de school overwegend als belangrijk ziet. “Partnerschap blijkt pas echt als het wat moeizaam gaat of als de relatie wat onder druk komt. Je moet als ouder niet het gevoel krijgen dat jij steeds weer het initiatief tot een gesprek moet nemen”, zegt een van de ouders die hebben deelgenomen aan het project. “Als je kind wat meer zorg nodig heeft, dan verwacht je als partner dat je het probleem samen onderzoekt, de probleemstelling deelt, tot eventueel gezamenlijke acties besluit en die ook samen evalueert.”

Bredere vraag

Wat is eigenlijk de vraag die ouders aan de school stellen op het moment dat zij hun kind naar school brengen? Gaat het om goede eindexamenresultaten? Gaat het om goede taal- en rekenvaardigheden? Gaat het om de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind? Uit gesprekken met ouders blijkt dat achter deze vragen meestal een bredere vraag ligt. Impliciet vragen ouders eigenlijk aan de school om te erkennen wie hun kind is, te erkennen wat de specifieke achtergrond en thuissituatie van een kind is en ook willen zij inzicht in de manier

waarop de school hun kind begeleidt in de ontwikkeling naar een volwassen en zelfstandig mens. Deze vraag gaat verder dan de vraag naar de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling. Het vraagt ook meer van de docent dan de didactische en pedagogische vaardigheden die in de opleiding aan bod komen. De grondhouding van de docent in contact met de ouders blijkt van doorslaggevend belang.

Trage vragen

“Op de tweedaagse begonnen we met het formuleren van vragen. We moesten ‘trage vragen’ stellen, zonder meteen antwoord te krijgen of te geven”, vertelt Sonnemans. “Ik ben zelf nogal oplossingsgericht, maar vaak is het beter om eerst verder te vragen. Bijvoorbeeld: ‘Noem iets wat je ontzettend heeft geraakt in positieve zin en wat je ontzettend heeft geraakt in negatieve zin in contact met de ouders’. Vervolgens is de vraag waarom dat je nu zo raakt. Deze aanpak leidt je snel naar je eigen gevoel.” Dat eigen gevoel is een belangrijk aangrijpingspunt in de presentiebenadering. De presentiebenadering is ontwikkeld door Andries Baart, andragoloog en gespecialiseerd in praktische theologie. Baart heeft de presentiebenadering onder meer toegepast in het buurtpastoraat, binnen de zorg en bij defensie. In het onderwijs is de benadering nog relatief onbekend. Tijdens de startfase van het project ‘Ouders aan zet’ is de presentiebenadering voorgelegd aan vertegenwoordigers van verschillende scholen en aan ouders. Aan hen is gevraagd in hoeverre zij deze benadering passend vinden voor het onderwijs. De reacties van de aanwezigen waren positief. Presentieoefening in het onderwijs werd gezien als een goede manier om de grondhouding meer expliciet te maken en een nadere uitwerking hiervan zou in de ogen van de aanwezigen bij de expertmeeting zeker toegevoegde waarde kunnen hebben voor het onderwijs. De taal waarin de presentiebenadering is uitgewerkt werd wel gezien als

duidelijk behorend bij de praktijk van pastoraal werk en zorg en welzijn. Er zal daarom een vertaalslag naar het onderwijs gemaakt moeten worden voor het vinden van aansluiting bij de onderwijspraktijk.

Vruchten

“De essentie van presentietheorie is volgens mij dat je het gevoel uitstraalt dat je ondanks drukte en dagelijkse beslommeringen er kunt zijn voor iemand”, zegt Sonnemans. “Als leidinggevende wil ik er zijn voor mijn collega’s, voor docenten en voor ouders. Collega’s kunnen binnenlopen met de vraag: ‘Heb je even?’ Ik ben dan natuurlijk bezig met iets wat dringend af moet, maar zie tegelijk dat er iets

aan de hand is. Wat ik nu doe is het vraagstuk wat voorrang moet krijgen voorleggen aan de persoon zelf. Ik zeg dat ik het druk heb, maar er graag wil zijn voor haar of hem. Dan laat ik de keuze aan mijn collega of het wel of niet urgent is. En dan maken mensen daar bijna altijd de goede keus in. Als ze zeggen: ‘het is urgent’, dan is het ook echt gierend urgent.” Volgens Sonnemans werpt het veel vruchten af als je mensen het gevoel kunt geven dat je alle aandacht voor ze hebt. “Mensen willen gezien worden. Door presentie kom je meer in contact met je organisatie. Mensen vertellen je meer. Ik wil weten wat belangrijk is, maar ik heb geen definitie van ‘belangrijk’. Dat kan iets persoonlijks zijn, maar ook dat iemand met de

KPC Groep organiseert op 25 november een kleinschalige conferentie waarop de toepasbaarheid van de presentiebenadering in het onderwijs opnieuw centraal staat. Andries Baart verzorgt op deze dag een inleiding en reflecteert met de drie deelnemende scholen aan het project ‘Ouders aan zet’ op hun ervaringen. Er is nog plaats voor een beperkt aantal deelnemers. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Mariëlle Rutten, E. m.ruttenkpcgroep.nl, T 06 1080350.

universiteit van Maastricht heeft gepraat over samenwerking.” In de schoolpraktijk wordt een leidinggevende vaak uit zijn of haar werk gehaald. “Je maakt een planning om aan lange termijnonderwerpen te werken, met ruimte voor incidenten, maar zo werkt het helemaal niet op een school. Je wordt voortdurend onderbroken. Presentie maakt dat je snel kunt schakelen, dat je je aandacht onmiddellijk kunt richten op de persoon die voor je staat. Dat vind je niet in de gemiddelde handreiking over leidinggeven. En het komt op iedere school altijd voor.” Niet al-

leen op het persoonlijke vlak brengt Sonnemans presentie in praktijk. “We gaan de kwaliteitsgeden inzetten voor de mentoraten. Wat we onder meer constateren is dat we een betere sociale begeleiding van kinderen door de jaren heen willen. De essentie voor ons is dat ieder kind zich gekend voelt.”

Cijfers

Bij de vormgeving van presentie is ook de rol van het bestuur een belangrijk aspect. “Het werkt het prettigst als anderen ook vanuit deze benade-

ring werken”, zegt Sonnemans. “Als het bestuur ervan overtuigd is dat het bij een school alleen om cijfers en meetinstrumenten draait is dat lastig communiceren. Het bestuur moet ook oog hebben voor de zachte kanten van de organisatie, voor sfeer, en de vraag belangrijk vinden waarom iemand zich prettig voelt op een open dag. Voor deze ontwikkeling is duidelijk ruimte binnen onze school.” ■